

به نام خدا
گروه آموزشی آمادگی دفاعی سیستان و بلوچستان

امروز روزی است که ما بتوانیم انشاءالله آموزش و پرورش را از لحاظ کیفی، از لحاظ محتوایی، از لحاظ بنیانی به یک نقطه ی اساسی برسانیم و محور این تحول معلمین هستند؛ آن کسانی که در

وسط میدان ایستاده اند. از بیانات مقام معظم رهبری در جمع فرهنگیان – ۱۳۹۴/۲/۱۶

برنامه درسی ملی جمهوری اسلامی – درس آمادگی دفاعی

گردآورنده: مریم مالکی (سرگروه آمادگی دفاعی سیستان و بلوچستان)

آذر ماه ۱۳۹۶

فهرست مطالب

صفحه

عنوان

۴	پیشگفتار
۴	برنامه درسی ملی چیست؟
۴	اصول ناظر بر برنامه های درسی
۴	رویکرد و جهت گیری کلی برنامه های درسی
۵	شایستگیهای پایه که انتظار می رود در اجرای برنامه های درسی و تربیتی دانش آموزان به آن دست یابند
۵	حوزه های تربیت و یادگیری
۵	درس آمادگی دفاعی در قلمرو کدام حوزه قرار دارد؟
۶	برنامه درسی آمادگی دفاعی
۶	رویکرد عام و خاص برنامه درسی آمادگی دفاعی
۶	مبانی نظری و منابع اصلی برنامه درسی آمادگی دفاعی
۶	مفاهیم اساسی برنامه درسی آمادگی دفاعی دوره متوسطه
۷	روشها(راهبردهای) یاددهی- یادگیری برنامه درسی آمادگی دفاعی
۷	برخی اقدامات برای تنوع بخشی به روشهای یاددهی-یادگیری در درس آمادگی دفاعی
۸	یادگیری معنادار در درس آمادگی دفاعی یعنی چه؟
۸	ارزشیابی پیشرفت تحصیلی در درس آمادگی دفاعی چگونه است؟

۸

چگونه حیطه نگرشی دانش آموزان در درس آمادگی دفاعی مورد ارزشیابی قرار گیرد؟

۹

منابع

پیشگفتار:

در این نوشتار سعی شده مروری کوتاه بر برنامه درس ملی و تبیین جایگاه درس آمادگی دفاعی در این برنامه داشته باشیم.

برنامه درسی ملی چیست؟

یکی از زیر نظامهای اصلی سند تحول بنیادین و به منزله نقشه جامع یادگیری، زمینه ایجاد تحول همه جانبه و عمیق در مفاهیم و محتوای آموزشی را فراهم می آورد. این برنامه تحولآفرین با تدارک فرصتهای متنوع و جامع، درصدد است تا امکان کسب شایستگیهای لازم را برای دانشآموزان میسور سازد.

حیطه عملیاتی برنامه درسی ملی:

این برنامه باید نقشه راه کلیه سیاستگذاری ها و تولید محتوای آموزشی و تربیتی از جمله تولید راهنمای برنامههای درسی دوره ها و پایه های تحصیلی، تعیین زمان و ساعات آموزشی تدوین و تألیف کتاب های درسی و کمک آموزشی، تولید بسته آموزشی، رسانه‌های دیداری و شنیداری و الکترونیکی و ... قرار گیرد.

و اجرای مطلوب آن نیازمند مساعدت و توجه ویژه معلمان عزیز و بهره مندی از صلاحیت ها و شایستگیهای حرفه ای و تخصصی آنان می باشد. لذا مفاد آن باید در مهندسی نیروی انسانی و در برنامه های آموزشی، جذب و توانمندسازی معلمان در سطوح مختلف مورد توجه جدی قرار گیرد.

اصول ناظر بر برنامه های درسی:

دین محوری	اعتبار نقش پایه ای خانواده	یادگیری مادام العمر
تقویت هویت ملی	جامعیت	جلب مشارکت و تعامل
اعتبار نقش یادگیرنده	توجه به تفاوتها	یکپارچگی و فراگیری
اعتبار نقش مرجعیت معلم	تعادل	

رویکرد و جهت گیری کلی برنامه های درسی:

۷ مدیر مدرسه	یاددهی - یادگیری	۴	دانش آموز	۱
	ارزشیابی	۵	معلم	۲
	محیط یادگیری	۶	محتوا	۳

شایستگی های پایه که انتظار می رود در اجرای برنامه های درسی و تربیتی دانش آموزان به آن دست یابند:

- تعقل
- ایمان
- علم
- عمل
- اخلاق

حوزه های تربیت و یادگیری:

تربیت و یادگیری و حدود محتوایی آن در یازده حوزه هماهنگ با شایستگی های پایه و اسناد فرادستی و اهداف یادگیری تدوین شده است، این یازده حوزه بدین شرح است:

۳ زبان و ادبیات فارسی	قرآن و عربی	۲	۱ حکمت و معارف اسلامی
۶ کار و فن آوری	۵ سلامت و تربیت بدنی	۴	۴ فرهنگ و هنر
۹ علوم تجربی	۸ ریاضیات	۷ علوم انسانی و مطالعات اجتماعی	۷
	۱۱ آداب و مهارت های زندگی و بنیان خانواده	۱۱	۱۱ زبان خارجی

درس آمادگی دفاعی در قلمرو کدام حوزه قرار دارد؟

حوزه تربیت و یادگیری آداب و مهارت های زندگی و بنیان خانواده، که شامل: تدارک فرصت های تربیتی که در آن دانش آموزان بتوانند به کسب تجربه در موقعیت های واقعی زندگی) به صورت فردی و گروهی (دست یابند، جهت گیری

اصلی در آموزش مهارت هاست.

برگزاری اردوهای علمی و فرهنگی، زیارتی، شبیه سازی موقعیت های مرجع، توجه به شیوههای آموزش انفرادی از این جمله است.

برنامه درسی آمادگی دفاعی:

برنامهریزی برای آن دسته از آموزشها و مهارت هایی که در زمینه دفاع عامل و غیر عامل در برابر تهدیدها و تهاجمات نظامی و غیرنظامی (جنگ نرم، جنگ روانی و...) دشمنان نظام و عناصر وابسته به آنها و همچنین مقابله با برخی از مخاطرات طبیعی و انسانی برنامه درسی آمادگی دفاعی است.

رویکرد عام و خاص برنامه درسی آمادگی دفاعی:

رویکرد عام طبق روح حاکم بر عناصر برنامه درسی مبتنی بر «فطرت گرایی» می باشد.

رویکرد خاص این درس «کسب بصیرت و تفکر دفاعی» دانشآموزان بتوانند از سرزمین و باورهای اعتقادی خود و جامعه شان در میدان عمل دفاع نمایند.

مبانی نظری و منابع اصلی برنامه درسی آمادگی دفاعی:

فطری بودن دفاع در انسان، واجب بودن دفاع در اسلام، اصل انتظار، ولایت محوری و سیاست های دفاعی نظام مقدس

جمهوری اسلامی ایران مبنای نظری این درس است که در این رابطه می توان از منابع ذیل استفاده کرد:

• آیات نورانی و هدایت بخش قرآن مجید و سنت و سیره پیامبر (ص) و ائمه اطهار (ع)

• قانون اساسی جمهوری اسلامی

• اندیشههای داهیان امام خمینی (ره) و مقام معظم رهبری

• اسناد فلسفه تعلیم و تربیت اسلامی و تحول بنیادین در آموزش و پرورش

• دستاوردهای انقلاب اسلامی و دوران دفاع مقدس

• ماده ۶۴ قانون مقررات استخدامی سپاه پاسداران انقلاب اسلامی (مصوب مجلس شورای اسلامی)

• مفاهیم اساسی برنامه درسی آمادگی دفاعی دوره متوسطه:

۱	ولایت و رهبری	۲	امنیت	۳	تهاجم
۴	تهدید	۵	مقاومت و پایداری	۶	انقلاب اسلامی

۷	دفاع	۸	دفاع مقدس	۹	صلح
۱۱	استقلال	۱۱	بسیج	۱۲	انتظار و ظهور حضرت مهدی (عج)
۱۳	جهاد	۱۴	ایثار	۱۵	شهادت
۱۶	جنگها(سخت و نرم)	۱۷	پدافند غیرعامل	۱۸	مردان مبارز
۱۹	زنان قهرمان	۲۱	امر به معروف ونهی از منکر	۲۱	رزم انفرادی
۲۲	تولی و تبری (شناخت دوست و دشمن)	۲۳	نیروهای مسلح	۲۴	فناوری هسته ای
۲۵	جنگ‌افزارشناسی	۲۶	مخاطرات انسانی (امداد و نجات)		

روشها (راهبردهای) یاددهی - یادگیری برنامه درسی آمادگی دفاعی:

این روش ها بر اساس مبانی - اصول و اهداف برنامه اتخاذ می شود تا اهداف عناصر پنجگانه برنامه درسی (تفکر - ایمان - علم - عمل و اخلاق) را تحقق بخشند.

برخی اقدامات برای تنوع بخشی به روشهای یاددهی - یادگیری در درس آمادگی دفاعی:

۱. تنوع بخشیدن به محیط یادگیری (کلاس درس - حیاط مدرسه - نمازخانه - کتابخانه - پایگاه بسیج محل - پادگان - کانون - اردو - گلزار شهدا - منازل شهدا و جانبازان - عیادت از جانبازان در بیمارستان ها و مراکز خاص - دعوت از متخصصان و رزمندگان برای حضور در مدرسه و کلاس درس - نمایش فیلم در مدرسه یا رفتن به سینما و سالن نمایش - بازدید از نمایشگاه و...)

۲. ایجاد نشاط و شادابی در کلاس (شیوه های فعال و مشارکتی - تنوع در برنامه ها - چیدمان متفاوت کلاس - استفاده از رسانه ها - طراحی فعالیت های میدانی - مسابقات و...)

۳. ایجاد تنوع و کیفیت بخشی به ارزشیابی

۴. همکاری و ارتباط با سایر دبیران و مربیان به خصوص در دروس تربیت بدنی ،دینی ،ادبیات فارسی ،مطالعات اجتماعی(تاریخ ،جغرافیا ،اجتماعی) و مربی پرورشی.

۵. بهره‌گیری از نشریات رشد، مجلات و کتب مناسب، سایتهای اطلاع‌رسانی مرتبط و مفید برای معلم و مربی و دانش‌آموزان.

۶. با الهام از جمله «کل یوم عاشورا و کل ارض کربلا» دانش‌آموزان را نسبت به مسائل و پدیدههای معاصر بصیر و هوشیار سازیم.

۷. اهمیت دادن به آداب و مهارت‌های زندگی فردی، بین‌فردی و اجتماعی به منظور زندگی سالم و موفق و مقابله صحیح با چالشهای زندگی.

۸. سپردن پروژه‌ها و تحقیقات فردی و گروهی به دانش‌آموزان و راهنمایی و تمهید امکانات تشکیل نمایشگاه.

۹. اهمیت دادن به صلاحیتها و یادگیری مشترک در جهت نیل به عناصر پنجگانه.

یادگیری معنادار در درس آمادگی دفاعی یعنی چه؟

اگر یادگیرنده بتواند مطالب جدید را با مطالب آموخته پیشین خود ربط دهد، یادگیری او به نحو معنادار شکل گرفته است. بنابراین به منظور عدم فراموشی مطالب جدید هنر معلم آن است که بتواند مطالب جدید را از جایی شروع کند

که با یادگیری قبلی شکل گرفته در ذهن دانش‌آموز پیوند برقرار نماید و اگر یادگیری قبلی دانش‌آموز 5

ضعف و ایراد دارد، باید به طریقی این فاصله و حفره با انواع تمثیل و خلاقیت برطرف شود، تا یادگیری جدید شکلگیرد.

ارزشیابی پیشرفت تحصیلی در درس آمادگی دفاعی چگونه است؟

ارزشیابی پیشرفت تحصیلی عبارت است از سنجش عملکرد یادگیرندگان و مقایسه نتایج حاصل با هدف‌های آموزشی

، به منظور تصمیم‌گیری در این باره که آیا فعالیت‌های آموزشی معلم و کوششهای یادگیری دانش‌آموزان به نتایج

مطلوب انجامیده است و به چه میزانی؟

در برنامه درسی آمادگی دفاعی ارزشیابی تکوینی که در طول سال تحصیلی و قبل از ارزشیابی پایانی انجام میپذیرد

، مهمترین بخش از فرایند ارزشیابی محسوب میشود.

چگونه حیطه نگرشی دانش‌آموزان در درس آمادگی دفاعی مورد ارزشیابی قرار گیرد؟

ارزشیابی پیشرفت تحصیلی در درس آمادگی دفاعی باید به گونهای شود که طی آن نگرش دانش آموزان نیزمورد سنجش قرار گیرد. برخی از مصادیق این حیطة(عاطفی-نگرشی) عبارتند از:

۱. توجه به ارزشها

۲. اهمیت دادن به ارزشها

۳. علاقه مندشدن نسبت به ارزشها

۴. درونی شدن ارزشها

دبیران و مربیان محترم این درس برای تحقق موارد فوق میتوانند با بهره برداری از تصاویر ارزشی، طرح بخشهایی از خاطرات ثبتشده دوران دفاع مقدس، ذکر خاطرات شهیدان انقلاب اسلامی و جنگ تحمیلی، سنت و سیره معصومین (ع)، بیانات رهبران نظام به خصوص مقام معظم رهبری، بزرگ نمایی اعمال و رفتار ایثارگرانه دانش آموزان، معرفی الگوهای مناسب از صدراسلام و دوران معاصر، بیان جلوه های زیبای عمل به ارزش ها، استفاده از اماکن و فضا های معنوی، بهره برداری از تحقیق و پژوهش دانش آموزان، عمل و رفتار ارزشی دبیر و...

در جهت تحقق این مهم اهتمام ورزند.

منابع:

۱- برنامه درسی ملی جمهوری اسلامی، تصویب نهایی: ۱۳۹۱/۶/۲۸.

۲- آمادگی دفاعی، راهنمای معلم) راهنمای تدریس کد۳۷۲، چاپ اول، ۱۳۹۲.

۳- برنامه درسی ملی جمهوری اسلامی - درس آمادگی دفاعی، دبیرخانه راهبری کشوری درس آمادگی دفاعی - مستقر در اداره کل آموزش و پرورش استان خوزستان، آذر ۱۳۹۶